

**Zeitschrift:** Annalas da la Societad Retorumantscha

**Herausgeber:** Societad Retorumantscha

**Band:** 45 (1931)

**Artikel:** Las Mantinedas : queder cun chaunt ed accumpagnamaint da clavazin our da la vita engiadinaisa da temp veg!

**Autor:** Bezzola, Eduard

**DOI:** <https://doi.org/10.5169/seals-201851>

### Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

### Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

### Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

**Download PDF:** 11.08.2025

**ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>**

## Las Mantinedas

Queder cun chaunt ed accumpagnamaint da clavazin our da la vita engiadinaisa da temp vegl, dad ED. BEZZOLA.

La sceneria rapreschainta la plazza d'üna vschinauncha. A maun dret la chesa dal spus cun baunch davaunt porta. A sħnejstra la chesa da la spusa decoreda cun għirlandas. Durant cha il clavazzin intuna l'introducziun as oda tuns da pistolas e da morters e güvels dal davous-scena. I'l istess temp s'oza la tenda.

1. Clavazzin. Introducziun: Marsch da mastralia (Bündner Tänze Nr. 32). Cun ils ultims tacti comparan sulla scena quatter giuvnas e quatter giuvens as mettand sü in ring per sottar l'allemanda sulla plazza.

2. Allemand a cun accumpagnamaint dal clavazzin (Bündner Tänze Nr. 5).

Durant il sot vain-otra giumentuna sulla scena fuormand pitschnas gruppas chi guardan tiers e fini il sot as mettan a discuorrer e fer spas traunter dad els.

3. Oters giuvens e giuvnas arrivan cun las frattas — granda għirlanda in fuorma dad arch, güvland e clamand: Evviva ils spus!

Il clavazzin suna intant la chanzun seguainta (ils prūms nouv tacti) sün que la giumentuna as metta a chantar.

### La Chanzun da Mantinedas.

Evviv'il nouv pēr — chi ais uoss'unieu  
 Ch'els possan chaser — in pesħi, armonia  
 Tuot la giumentuna — giavüscha furtuna  
 e saimper bainster —.  
 [: Evviv'il nouv pēr :]

**Annotaziun.** Quist queder gnit do per la prūma vouta a Schlarigna insembel e sco epilog da la cumedgia „la Rimur in Chesa Salis“. El po gnir rapresuento eir independamaing da ditta cumedgia. Las melodias gnaron pubbliċedas separedamaing e sun intaunt dad obtgnair da la Cumischiun drammatica da l'Uniun dals Grischs (Adressa Sr. Dr. A. Clavuot, Rigastrasse, Coira).

Taunt las allocuzjuns, scu las chanzunettas, impustüt iż-żebbu solos, sun da recitar u chanter cun mimica e gests adattos — la chanzun stu gnir animeda, evitand bainschi exageraziuns (vair indicaziuns tar la chanzun: L'otra saira eira . . .). L'inter stu esser ün queder plain vita ed animaziun — mettand in reliev eir iż-żebbu costüms a la veglia.

Evviv'il nouv pêr — scodün d'nus exclama  
 Dieu vöglia baín fer — ch'els da cour as aman  
 Il pêr a gro sieu — nu saj'impedieu  
 da nozzas ans der  
 [: Evviv'il nouv pêr :]

(Melodia orig.)

Intaut ais al spusa, accumpagneda dals sieus, sortida da la chesa, beneventand cun bel möd giuvnas e giuvens chi s'aproisman a la chesa.

4. La cumpagnia fo lö per il maina-spusa e divers claman: piazza per il maina-spusa, chi s'aproisma a la spusa fand sieus cumplimaints e reverenzas, pigliand lura cun tuotta dignited il pled per fer la seguainta allocuziun vers las giuvnas:

Stedi adorabel — degnas dundschellas  
 Inseparablas — scu muntanellas  
 Hoz traunter vussas — ün'evl'ais crudeda  
 Ed üna staila — davent l'ho purteda,  
 Chi da vos tschêl — as laschet pigler  
 Sainza fer spilts — e sainza crider!

Ma mias dheras — nu crajè nimia  
 Ch'ell'hegia fat — üna strambaria!  
 Tuot al cuntrari — udi ün po  
 Che dia la staila — ün di dvantaro:

Ella dvainta — üna patruna,  
 Ils oters sotan — cur ch'ella suna  
 Ella dvainta — mama invidieda,  
 Dad üna bella — e fras-cha brajeda;  
 Ella dvainta — duonna poseda,  
 Illas burascas — sperimenteda:  
 Scu las mürs veglias — stendan l'uraglia  
 Guardan las trapplas — per mürvavaglia  
 Ma nu vaun aint — uschè sapiainta  
 Scort'e prudainta,  
 Ell'allur dvainta!

Ella staro bain — ed avro buns dis (mussand vers la spusa)  
 Eau port la spusa — in quist paradis  
 (as volvand dardho vers las otras mattas in riand)  
 Vus otras allura — sch'avaís furtüna  
 Gnaro as pigler — cull'otra glüna.

Tuct di ria, ils giuvens dand lur approvaziun — las mattas dand dal do e fand segns cuntraris. Il clavazzin ha intant intuno ün oter sot cuort (Nr. 21 B. T.).

Il maina-spusa ha spüert il bratsch a la spusa, chi davo avair tat ün po la preciusa, sta per tour il bratsch — cur cha da las mattas s'oda a clamer: Dè il pled a la prüma giuvna . . . . . udi, udi la prüma giuvna! Quista s'approisma a la spusa, fand la seguainta allocuziun culs movimaints e möds adattos al cuntgnieu:

### La prüma giuvna disch:

Tuot las bunteis ch'el ho nomno  
 Sun be parevlas zieva' spuso!  
 Il dir dals homens, la solita lira,  
 Eau cumand e na tü ma chera!  
 Ils homens vaun saimper a l'usteria,  
 La duonna po ster a chesa sia!  
 E cura cha d'ir i'let ais ura,  
 Schi's faune spetter fin chi so cura!  
 Ma scha la duonna ün mumaint sto sün via,  
 Schi l'hom disch dalungia: Che signuria!  
 E vo'la üna vouta tar la cumer,  
 Guarda, disch l'hom, eir da turner!  
 Fo'la pizochels, sainz'il dhalender,  
 Hoz fest da meger! — I füss da't pender!  
 Que ais l'amur, chi per las duonnas haun;  
 Tuots ün scu l'oter: Gian, Giousch e Bastiaun.  
 Homens buns d'inrer chi's chatta,  
 Fors ün sün tschient — ma chera matta!  
 Per tel motiv volains at cussgler,  
 Sto pür cun nussas e lascha'l's spetter!

### Il prüm giuven disch:

Hoz tuots in uniu — volains festagier  
 La publicaziun — del giuven, nouv pêr  
 Ed in fand las frattas — a spus ed a spusa  
 Giavüschains mats e mattas — üna vit'armoniusa  
 Sandet buna — plaschairs taunts  
 Lungia vit'e bgers iffaunts  
 E scha'l sar spus, scu da vegl inno  
 Tiers nus ais sto üsito

Ans voul fer ün bel regal  
 Per cha possans fer ün bal,  
 Schi vulains'in allegria  
 Fer l'intera cumpagnia  
 Scu ricumpens — a la ballandeda  
 Üna bella mantineda.

Il spus disch:

Cun que ch'eau as poss offrir  
 Cun plaschair vögl as servir  
 Eau s'ingrazch sich per l'onur  
 Giavüschand d'ans mantgnair voss'amur.  
 Stimeda chera cumpagnia  
 Vöglas cun nus chi gnins suot tet  
 Tar quista festa d'allegria  
 Condivider nos dalet!

Grand applaus e risatta da las mattas. La spusa fo ün po l'indecisa, ma lura acceptla in riand il bratsch dal maina-spusa cun acclamaziuns e bravos dvart dals giuvens chi rian eir our las mattas — la prüma giuvna fand finta dad esser mortificheda, vain consoleda da sias cumpagnas. Il maina spusa maina la spusa sül davous da la scena. Intaunt ha il clavazzin darcho cu-manzo a suner ün oter sot (Nr. 3 B. T.).

Intaunt s'ho ün'otra gruppera da giuvens s'asprosmeda a la chesa dal spus, chi sorta eir el accumpagno dals sieus our da porta, beneventand ils giuvens, chi as postan davaunt l'arch da frattas; clamand: silenzi, quietezza, il prüm giuven discuorra, seguan las allocuziuns, interruottas dad acclamaziuns, applaus evvivas, bravos etc.

Nouv applaus da l'intera cumpagnia. Intaunt cha il clavazzin intuna ün'otra melodia (p. ex. Nr. 6 B. T.), il spus, davo avoir dat il man ed ingarzcho al prüm giuven e marido per lur pleds, vain condüt tiers l'arch da frattas d'in-under sorta la spusa a bratsch dal maina-spusa. Intaunt ch'els as salüdan intuna l'intera cumpagnia auch'üna vouta l'ultim vers da la chanzun da mantinedas. Finida la chanzun, il spus tir'or d'giloffa üna buorsa cun munaida ch'el spordscha al prüm giuven, accumpagno da l'applaus da l'intera giuentün, chi chanta auch'üna vouta il prüm vers da la chanzun da mantinedas, intaunt cha ils spus as tschaintan sül baundi dvaunt la chesa dal spus.

8. Intaunt chi vain purto fraclas da vin our da la chesa dal spus e cumainza il trattamaint da l'intera cumpagnia, s'approsma ün hom pü atempo as giuven pér fand la seguainta allocuziun:

Stimos, chers spus — sajas salüdos  
 Eir a nom dals maridos

Tiers nus gugent s'vulains artschaiver  
 Ma il prüm da tuot — vulains fer tschütschaiver  
 Perche la pesch e la furtüna  
 Dependant dal di d'hoz adüna  
 Pü granda chi ais hoz l'allegria  
 Pü bella saro voiss'armonia!

Piglia il magöl chi al vain spüert, l'ozza vers ils spus: In sandet! dand  
 cun que il segn generel eir' als oters da fer quetaunt.

9. Zieva cha la cumpagnia s'ho darcho quieteda disch il prüm giuven:

Uossa mieus chers giuvens e mias cheras mattas, vulains  
 festager quist bel evenimaint e musser nossa recognuschentscha  
 a nos stimo giuven pér cun ün pér bellas chanzunettas. Tiers la  
 vaira allegria voula eir chaunt e scu chi ho dit nos barba Gian  
 Curo: Pü granda chi saro hoz l'allegria — pü bella saro zieva  
 eir lur armonia! Chi vuol cumanzer? Tschà Peiderin — u tü  
 Corina!

Ils atschenos faun ceremonias — ils giuvens e las giuvnas tscherchan da  
 persvader ad ün u l'oter — fin da ün as decida da purter avaunt la chanzun:

10. Il cumand ais gnieu da Cuira

Scha vulais as marider  
 Dè nonaunta rentschs in dota  
 Schä vulais as cumpagner. (Collecziun da chanzunettas da temp  
vegl — M. Badrutt — L. Liun, Nr. 12.)

(La tscherna dals vers po gnir fatta dal chantadur svess, ma el sto bain  
 vair da la purter avaunt culs gests adattos al cuntgnieu da mindha vers, que  
 chi vela eir per las chanzuns chi seguan).

Finida la chanzun vain il chantadur applaudieu, intaunt cha üna giuvna  
 as decida da chanter:

11. 1.

L'otra saira eira  
 Oura sün mieu baunch  
 [: Cun ün schnuogl sün l'oter  
 Mangiaiva mich e painch :]

3.

E quel am salüda  
 Cun creaunza fich  
 [: Ma eau respuonder  
 Nu savaiva brich :]

2.

E stand lo ün po  
 Gnit ün bel sudo  
 [: Tuot vstieu a la moda  
 Cun ün chapé brodo :]

4.

Sieu maun in giloffa  
 Ho'l dalungia miss,  
 [: Pigliet our'na charta  
 Scritta cun rispli :]

## 5.

E sün quella charta  
 Staïvan quels duos pleds  
 [: Matta, bella matta  
 Voust at marider :]

In chantand il prüm vers la giuvna s'ho tschanteda sün ün baundh, ho miss in schnuogl sün l'oter e fo l'indifferenta. Intaunt cha ils oters dhauntan il refrain, ella fo finta da mangier midh' e painch, sco chi-d-ais dit illa chanzun, Tal 2. vers do'la ün sagl da surprisa, dozzand il maun sco per fer sumbriva e vair pü bain sur igls ögls. La seguonda part chant'la cun tun e möd d'admiraziun e dand a la chosa importanza.

3. vers fo'la il segn dal salüd e zieva imitesch'la la perplexited da la giuvna chi nu so der pled. 4. vers fo'la il gest da pigler our d'giloffa qualcosa cun importanza. 5. vers sto'la in peis e dhaunta scu in inchaunt e vinta dal grand dalet.

Nouv applaus intaunt cha dua pêra as preschaintan sül davaunt da la scena ed as mettan a chanter :

## 12. Duett dobel.

Ils mats: Hoz mia chera vegn at tramaglier,  
 E löndh insemel vulains ster! hoi-as-sa .. diridomdà  
 Las mattas: Chi ais chi picha suot mia tet,  
 In am sdasdand usché dandet? hoi-as-sa .. diridomdà  
 Ils mats: Quel chi picha ais tieu cour cher  
 Ve gio ed evr'e lasch'l entrer hoi-as-sa .. diridomdà  
 Las mattas: Fin dha la mamma nun ais a durmir  
 Schi aint nu't poss eau lascher gnir hoi-as-sa .. diridomdà  
 Ils mats: Tarder d'avrir nu stoust lur brich  
 Perche d'at vair eau m'allegger fich hoi-as-sa .. diridomdà  
 Las mattas: Che beadentscha, che gust, che dalet  
 Schi cun premura eau t'aspel hoi-as-sa .. diridomdà  
(Collecziun Dolf Nr. 3.) Il refrain vain chanto da tuots insemel.

Davo l'applaus generel las giuvnas insistan cha ün dals maridos chanta la chanzun „Il diavel porta“ strand il chantuns previs süll'avant-scena. Quist, davo avair declaro di'el saja propri roch, as metta a chanter :

13. Daman chi'd ais dumengia vögl a la fin rîs-char dad ir pro giunfra Mengia at illa dumandar.	Il pled d'amur eu vaíva imprais usché bainin quel inavant savaiva ed inavò perfin.
--	---

Fand üna granda storta  
rivet davant sa cha  
planin dervit sa porta  
lura clamet: Holla!

Sün üsch cha l'ais rivada  
Il pled eu'laiva tour  
ma tuot in üna jada  
n'ha tschüff il battacour.

Meis pled in quell'anguoscha  
eu'vaiva invlùdà;  
lur ant cha l'am cognuoscha  
n'ha tut e sun passà.

Passà our da sa porta  
am impissand allur;  
mo schi cha'l diavel porta  
las femnas e l'amur.

(Collecziun Men Raud)

Segua granda risatta, spass e mods, fin cha las giuvnas intunan:

#### 14. La chanzun d'imsüras:

1. Sü da hoz ais di d'imsüras  
Hoz ad alp, ad alp nusgiain.  
[: O che gust, che allegria,  
Quaist bel di nus celebrain. :]

2. Ed apaina spunta l'alba,  
Regna qua grand movimaint!  
[: Il cho d'alp e las masseras,  
Gia la not sun its avant. :]

3. Uossa vain ad els incunter  
Rös'alpina, bella flur,  
[: Giuvintschiella splendurainta,  
Da nos munts tü est l'onur. :]

4. Ed in alp mindhün arriva,  
Aintr'in teja cul bundi,  
[: Tuot l'inscuntra cun evviva,  
Bain hast fat da gnir eir tü :]

5. Ed intant ch'ün mang'e ria  
Sü pel munt ün vezz'a gnir,  
[: Bellas vachas, chi sün via  
Vers il stabel vöglan ir. :]

6. Ed intant vain fat la paisa  
Dal bun lat nanpro portà  
[: E dasper sün üna maisa  
Dal nuder tuot vain notà. :]

7. E chantand, güvland as tuorna,  
Pür plaschairs ha grand effet.  
[: Nun crajai, saja glieud stuorna,  
Sun be aivers dal dalet. :]

Melodia da Collecziun Dolf, Nr. 5.

(Po gnir natüralmaing scurenida per duos o trais vers).

Finida la chanzun vain da növ fat imprintias, spass e mods tranter pêr.  
Tout in vota ün clama: Uossa amo üna da Sar Nuot e tuots chi claman:  
Schi, schi, bravo! Üna da Sar Nuot (üna vusch) quella dal cuc converti! Di-  
vers repeatan: Schi, schi, quella dal cuc — quella dal cuc converti.

Sar Nuot (ün hom pü vegl), vain plaun sia, accumpagno d'ün pêr mattas  
sül davaunt da la scena c chaunta:

15. Ura füssi stat dalöndch  
chi gniss la prüma vaira  
Eu la sforz cun meis chantar  
il cuc disch üna saira  
Bravamaing dal pü ot pin  
ch'in tuot la val as chatta  
[: clama el: cucù — cucù  
ch'il squassa la cravatta :]

(2da vouta: E svelt il piccal, piccal, piccal, piccal serra.)

(Pleds da S. Vonmoss)

Nou'animazion, impringias e cumplimaints. Intaunt batta sül clucher las desch, üna vusch intuna: Stè sü mattas, las otras vuschs seguan ed in pigliand cumgio ed in chantand la giuventüna as parta, intaunt cha ils spus vaun insembel culs lur in chesa dal spus.

### 16. Chanzun finela: Stè sü mattas.

Sü mattas festinain  
Ad ais uoss'ura  
Stè sü, stè sü dabot  
Passo ais mezza-not  
Giain cun premura.

Damaun lura darcho  
Stains in stüvetta  
A baderler, filer,  
Soter, a rir, filer  
Pü d'ün'uretta,

Il chöd ho già dianto  
La not svanescha  
Cumainza a fer cler  
Bod vžains il di spunter  
Chi tuot sclarescha.

Sü mattas festinain  
Il di s'daresa  
Illuminesch'ils ots  
Sclarescha già ils ots  
Giaín uoss'a chesa.

(Adapt. ladin da Clio. — Collezione T. Dolf, Nr. 12)

Il chaunt vo as perdand, intaunt cha la tenda crouda.